

Румяна Танкова
Ваня Иванова
Екатерина Чернева

Български език

4.
клас

УЧЕБНО
ПОМАГАЛО
ЗА ПОДПОМАГАНЕ
НА ОБУЧЕНИЕТО,
ОРГАНИЗИРАНО
В ЧУЖБИНА

ПРОСВЕТА
ОСНОВАНО 1945

Условни знаци

 работа по групи

 задача

 допълнителна задача

Указание за учителя

Помагалото е за четвъртокласници, които се обучават в български училища зад граница. То се използва заедно с тетрадката към него. Чрез този учебен комплект се реализира учебното съдържание по втори модул от учебната програма по български език в четвърти клас.

В помагалото са обособени две части – „Български език“, осигуряваща усвояването на езикови знания, умения и компетентности, и „Общуване и текст“, свързана с овладяване на речеве образци за устна и писмена комуникация.

Обучението по български език се осъществява чрез 20 теми, обхващащи 40 учебни часа. Учебното съдържание се усвоява чрез задачи, съобразени с различията в езиковото ниво на обучаваните билингви. Урочните единици включват и многообразие от езикови игри, които улесняват ученето.

Темите по раздела „Общуване и текст“ са осем и е предвидено да се реализират в

рамките на 14 учебни часа. Чрез речевите задачи в помагалото се дава възможност на четвъртокласниците да преразказват и да съчиняват с помощта на картинен план, съчетан с опорни думи и изрази. Това значително улеснява словотворческата дейност на учениците и им помага да усъвършенстват своята българска реч. Помагалото съдържа и рубрика „За любителите на разказването и съчиняването“, която е с допълнителни упражнения за самостоятелна работа с цел четвъртокласниците да развиват своите умения за речева изява на български език.

Към учебния комплект е включена и книга за учителя, която е в електронен вид. В нея е описана методическата работа за всяка от темите по начин, който помага на учителя да работи ефективно, а учениците му – да бъдат успешни.

От авторите

1. ДА СИ ПРИПОМНИМ НАУЧЕНОТО В ТРЕТИ КЛАС

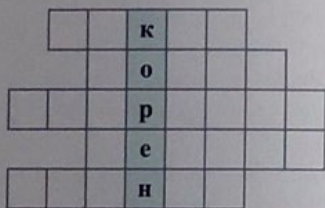
1. Изберете правилната буква и напишете думите.

кнлж/шжа обув/фжа петерлуд/тжа
 блуд/сжа рлид/тжа съсед/тжа

2. В кръстословицата са скрити сродни думи на посочените. Кои са те? Напишете ги.

- лекува, лекарство
- лов, ловува
- спорт, спортлува
- ред, реда
- път, пътува

3. В кои фигурки думите са с представки? Оградете ги. Добавете представки към останалите думи и ги напишете.

4. Напишете пропуснатите местоимения.

аз, ____, той, тя, то, ____, вие, ____,
 на ____, на тебе, на него, на нея, на него, на ____,
 на ____, на ____,
 ми, ____, му, ѝ, му, ни, ____, чии

5. Открийте и подчертайте прилагателните имена в съчинението. Правилно ли са степенувани? Добавете пропуснатото.

Моят брат е с пет години по малък от мен. Двамата много си приличаме, но неговата коса е по къдрава и по тъмна от моята. Той е по палав от мен. Първи е при всяка игра. Обичам го, защото е най веселото и най забавното дете на света.

• Открийте числителните имена в текста и ги препишете.

6. Променете глаголите по число и ги напишете.

Първи екип:	бягали	Втори екип:	тлитали
	бързали		закъсняват
	изостава		отливат

7. Какъв вид са изреченията? Добавете пропуснатите знаци.

Урок по колоездене

Ех, какво хубаво колело подариха на моето братче. Сега аз го уча да кара. Ох, никак не му е лесно. Чакай, Петьо. Давай напред. Върти силно педалите. Дръж здраво кормилото. Не се страхувай. Аз те държа здраво. Виждаш ли колко е хубаво. Bravo.

8. Ще изпълни ли момчето молбата на учителката?

Моля те, вече си в четвърти клас, пиши по-четливо!

Сега ме молите да пиша по-четливо, а после ще искате и без грешки!

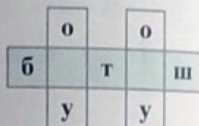
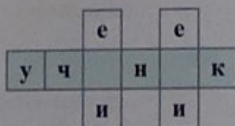
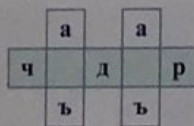
2. ГЛАСНИ И УДАРЕНИЕ

1. По какво се различават двойките думи?

зърна – зърна̀ вълна – вълна̀ пари – парѝ

- Съставете изречения с една от двойките думи по избор.

2. Изберете една от двете гласни и напишете думите. Помагайте си с речника в края на помагалото.

Припомнете си!

Гласния звук в неударена сричка проверяваме чрез _____ дума, в която той е под ударение. Ако няма дума за проверка, правим справка в _____ речник.

3. Кои нощни лампи светят със слаба светлина? В тях при думата за проверка гласният не е под ударение. Оградете ги.

- Напишете правилно думите.

Запомнете!

Думи като **на**, **за**, **по**, **от**, **не**, **се**, **ли**, **си**, **му**, **ми**, **ни** и др. нямат свое ударение. Изговарят се заедно с другите думи, но се пишат отделно.

4. Прочетете изразите и ги напишете правилно.

игра̀ем се подарѝха̀м лю̀го зародѝна̀тани
на̀прия̀теля̀си нѐсепреда̀ва

- С един от изразите съставете и напишете изречение.

5. Поправете допуснатите грешки в съчинението и го препишете.

Сутрин обичам да се излежавам в леглото.
Немисе става. Спимисе. Мама сесъргѝ.
Пак щезахъснае заугулилице. Даллиданеси
дремна още малко?

6. Защо момчето предпочита устното общуване?

Напиши поздравителна картичка на баба си за празника, но този път без правописни грешки!

А не може ли да я поздравя по телефона?

- Как са написани неговите картички според вас?

3. МЕКИ И ТВЪРДИ СЪГЛАСНИ

Съгласните звукове се изговарят и твърдо – *пая*, и меко – *пая*.

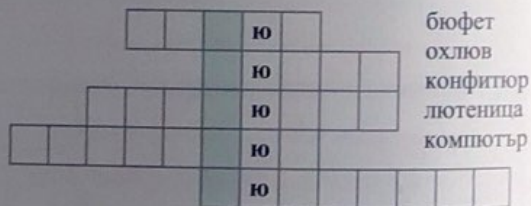
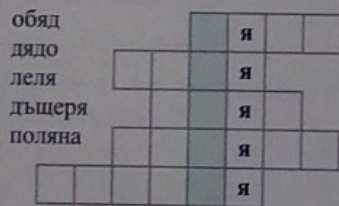
1. Подчертайте само думите, в които буквите *ю* и *я* са след съгласен.

Пример: обяд, меню

ряпа кутля ягода минля тмяо фея
нали бурия стая юнак рая диня

- Прочетете написаните думи и проследете мекия изговор на съгласните преди буквите *ю* и *я*.

2. Напишете думите в двете кръстословици според мястото на мекия съгласен.

3. При кои думи има грешка? Коя буква трябва да се добави в тях? Напишете ги правилно.

сервитор тренор магасник дресьор боксьор

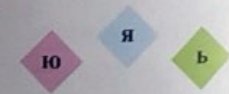
Меките съгласни се отбелязват, като след тях се поставят буквите *ю*, *я* и *ь*.

4. Прочетете стихотворението и подчертайте думите с мек съгласен.

Мамина отмяна

Виждали ли сте Лиляна?
Тя е мамина отмяна.
Млякото сама свари,
после банята изми.
Мисля, че добре се справи,
всичко в пяна тя направи.

Е, бульона, за беда
върху роклята разля.
Мама само се засмя,
Лилито прегърна тя.
И отново е Лиляна
и довольна, и засмяна.

5. Добавете пропуснатите букви в глаголите по образеца. В кой ред последната сричка е с мек съгласен?

работя върв_ мисл_ говор_ търс_ мал_
раста чет_ плаг_ мълг_ пиш_ бер_

- Напишете още глаголи в 1 л. ед.ч., които завършват с буква -я.

6. В кои думи има по две меки съгласни? Препишете ги.

гуля режисьор кюгалка мляк цветя зюмбал

7. Прочетете текста и добавете пропуснатите букви.

Лято на море

Мой л_бви сезон е л_тото. Често ме
вод_т на море и аз много се забавя_вам.
Плгам по п_ска край д_ните или лежа
на гал_и надгваам д_шек във водата.
Ветер надм_давам морето. Пов_ва в_тър
и вълните с_хали се гон_т и образуват
б_ла п_на. А_бувам се и на корабите.
Може пък н_кога да стана мор_к.

8. Защо се сърди малкото дете?

Батко, повече
с теб няма да ходя
на люлките.

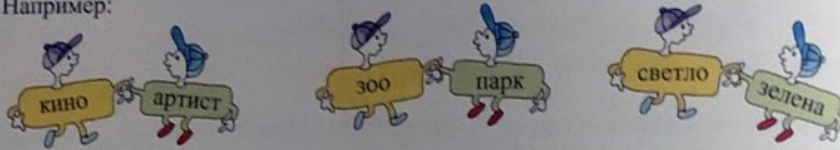
Мълчи и ме заполея
по-силно.

- Кои думи съдържат мек съгласен?

4. ОБРАЗУВАНЕ НА ДУМИТЕ. СЛОЖНИ ДУМИ

Някои думи може да се свържат в една. Така се получават сложни думи.
Например:

1. Как се наричат празниците, в които имат имен ден хора с посочените имена? Изкажете и напишете.

Пример: Иван → Ивановден

Димитър, Йордан, Тодор, Атанас, Стефан

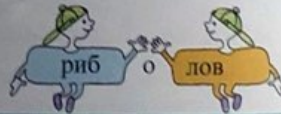
2. Образувайте сложни думи от изразите и ги напишете.

лекува зъби _____ ученик в 4. клас _____
ден и нощ _____ на три етажа _____

Много от сложните думи се пишат слято.
Например:

При някои се добавя съединителна гласна.
Например:

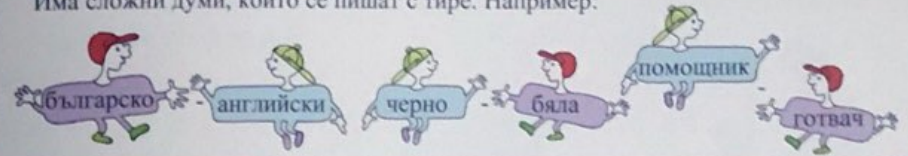

3. Свържете двойките тенис ракети, които образуват сложни думи.

Пример:

Има сложни думи, които се пишат с тире. Например:

4. Напишете словосъчетания, в които има сложни думи.

Речник на български и на английски език. _____

Блуза, която е с два цвята – жълто и червено. _____

Помощник на директора. _____

Ябълка, която е и сладка, и кисела. _____

5. Подчертайте само сложните думи.

световноизвестен кравеферма снеговалеж внимание
природозащитник първокласник планина краткотраен

6. Кои думи в разказа са сложни? Кои сложни думи са грешно написани? Напишете ги правилно.

При водопада

Ето ни на дълго очакваното пъте шествие из България. По един старо планински път стигнахме до голям десет метров водо пад. Много искам да поплувам. Там обаче има страшен водо въртеж. Опасно е дори за водо лази. Не се разрешава и рибо лов.

7. Кой ще стигне по-далече? Кои са трите сложни думи?

Аз мечтая да отида на околосветско пътешествие.

Аз пък ще отида още по-далече с някой тихоокеански кораб.

5. АНТОНИМИ

1. Напишете думите на правилните места под всяка картина. Сравнете ги по значение.

ВИСОК
НИСЪК
ГОЛЯМО
МАЛКО

Думи с противоположно значение се наричат антоними. Например:

2. Подчертайте антонимите в стихотворението. Прочетете ги по двойки.

Приятели

Аз съм нисък, ти – висок,
светъл съм и синеок.
Ти си тъмен, къдрокос
и си леко чипонос.
Аз съм тих и мълчалив,
ти си буен, приказлив.

Аз съм много работлив,
ти си малко мързелов.
Но приятели сме двама,
като нас такива няма.

3. Подчертайте антонимите. Съставете устно кратки изречения с тях.

Първи екип:
весела/радостна
лесна/трудна

Втори екип:
стар/възрастен
страхлив/смел

4. Напишете антоними на предложените думи, като следвате посочените примери.

търпелив – ~~нетърпелив~~
познат – _____
тогавен – _____

вреден – ~~безвреден~~
вкусен – _____
грешен – _____

5. Свържете думите с тяхното значение.

Времето между вечерта и сутринта.

изгрев
залез

Появяване на слънцето сутрин.

Времето, когато слънцето се скрива.

ден
нощ

Светлата част от денонощието от сутринта до вечерта.

- Напишете двойките антоними.

6. Добавете липсващите антоними на подчертаните думи.

Тънкият крап и дебелият готвач
Един дебел крап заповядал на своя _____ готвач да му
направи пухкав кейк. Тогав готвачът сложил в малко
фрагмента _____ мая. За кратко време кейкът набухнал
и заедно с готвача стигнал чак горе до тавана. Човекът
можел да слезе _____ само ако изяде кейка. Наложило се
_____ време да яде и да не готви на господаря си. Така
готвачът надебелял. От глад обяге крапът _____.

Доналд Бисет

Помощ:

тънък,
много,
дълго, долу,
отслабнал

7. Кои антоними правят смешно общуването?

Ти имаш над двеста гола?!
Значи, си най-добрият
нападател!

Не, аз съм
най-лошият
вратар.

1. Отговорете на въпросите под картините. Напишете липсващите думи в изреченията.

Какво прави момчето?

Момчето _____

Какво прави момичето?

Момичето _____

Какво правят децата?

Децата _____

Сказуемото е главна част в изречението.

Открива се с въпроса *Какво прави? Какво правят?*

Подчертава се с две прави линии.

Пример: Кучето лае. → *Какво прави кучето?* → Кучето лае.

2. Подчертайте сказуемите в изреченията.

Дъждът сри.

Вятърът утисна.

Изгря слънце.

Облаците отминаха надалече.

На небето излезе дъга.

3. Изберете и подчертайте едно от двете сказуеми във всяко изречение и прочетете текста.

Какво е да си кавалер

Кавалерът (показва, посочва) уважение към момичетата. Понякога им (поднася, предлага) цветя. Винаги (отстъпва, дава) мястото си. Той (отваря, открехва) вратата пред момичетата и (преминава, върви) след тях.

- Кой от момчетата в класа ви са добри кавалери?

4. Съставете кратки изречения и подчертайте сказуемите в тях.

5. Подчертайте сказуемите в изреченията.

Понякога в нашия клас преподават деца.

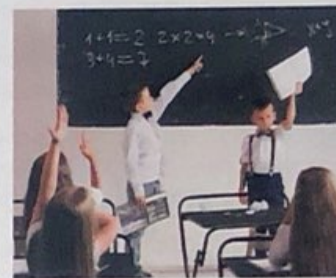
Един пише задали на дъската.

Друг задава въпроси.

Учениците вдигат ръце.

Те отговарят правилно.

Така уроците стават много забавни.

6. Открийте изреченията. Напишете ги правилно и подчертайте сказуемото в тях.

Вората дойдене познат звяр.

Животните бързо издъгаха.

7. Добавете пропуснатите сказуеми.

Ние _____ състезанията с

сфрълги. Участниците се _____

на два отбора. Волчки _____

по един сфрълг. За всяко попадение се

_____ по една точка.

Помощ: хвърлят, обичаме, получава, разделят

8. Харесва ли ви остроумието на героя?

Как направи толкова много пакости само за един ден?

Ами станах по-рано.

- Кои сказуеми са използвани в диалога?

7. ВИДОВЕ ИЗРЕЧЕНИЯ ПО СЪСТАВ

Изречение с едно сказуемо се нарича просто изречение.

Пример: *Децата берат цветя.*

1. Текстът се състои от четири прости изречения. Подчертайте сказуемото в тях. Поправете текста, като напишете главни букви в началото на изреченията и точки в края.

Нашата учителка

нашата учителка е много добра тя е винаги усмихната всеки ден ни изненадва с различни игри по математика и по български език разказва ни интересни неща за животните и за растенията

2. Как са получени изреченията от втория ред? Колко сказуеми има в тях? От колко прости изречения са съставени?

Слънце грее. Дъжд вали.
Слънце грее, дъжд вали.

Настъпи вечер. Изгряха звезди.
Настъпи вечер и изгряха звезди.

Изречение, което се състои от две или повече прости изречения, се нарича **сложно изречение**. Пример:

Автобусът спря на спирката и пътниците слязоха.

3. От двете прости изречения образувайте сложно и го напишете.

Първи екип:

Светофарът светна зелено.
Хората прекосиха улицата.

Втори екип:

Учебният час започна.
Училищният двор опустя.

4. За кои куфари няма място в багажника? На тях са написани сложни изречения. Означете ги с ✓. По колко сказуеми има в тях?

5. Изкажете текста с три изречения. Как ги образувахте? Какъв вид са?

Зимни игри

Завали сняг. Децата приготвиха шейните. Неожаквано изгря слънце. Снегът се превърна в локвички вода. Игрите обаче не спряха. Пързалката стана река за хартиени лодки.

6. Колко пъти се зарадвала бабата на своя внук? Защо?

- Какъв вид са изреченията? По колко сказуеми има във всяко от тях?

8. СВЪРЗВАНЕ НА ПРОСТИТЕ ИЗРЕЧЕНИЯ В СЛОЖНО

1. Свържете изреченията по двойки.

Мечката се прибра в хралупата си
 Детето почисти стаята си
 Учениците се качиха в автобуса

И

майка му го похвали.
 тръгнаха на екскурзия.
 заспа зимен сън.

Когато две прости изречения са свързани с думата **и**, пред нея няма запетая.
 Например: *Момчето научи уроците си и написа домашните си.*

2. Колко прости изречения има в сложното изречение? Как са разделени те?

*В градината растат цветя, пеят птички,
 летят пеперуди, пчелки събират мед.*

Простите изречения в състава на сложното изречение се разделят със запетая. Например: *В клас учениците решават задачи, пишат диктовки, учат нови песни.*

3. Пред кои думи се намира запетаята в пословиците? Подчертайте ги.

Едно казва, а друго прави.
 По дрехите посрещат, но по ума изпращат.
 Лъжата върви напред, ала далеч не стига.
 Работи като буболечка, ама яде като мечка.

Пред думите за връзка **а, но, ала, ама** винаги се пише запетая.
 Например: *Момчетата пеят, а момичетата танцуват.*

4. От двойките прости изречения образувайте сложни и ги напишете. Изберете правилната дума за връзка.

Заваля сняг.
 Всичко побеля.

и **защото**

Пързалката им стана хубава.
 Снегът беше дълбок.

В сложното изречение със запетая се отделят простите изречения, които започват с думите: **че, защото, ако, който, която, което, които, когато, за да** и др.

Например: *На детето му се спи, защото си легна късно.*

5. Напишете пропуснатите думи за връзка и прочетете изреченията.

Първи екип:

Затвори вратата, _____ навън
 е студено!

Подай ми чинията си, _____ ти
 сипя супа!

Наградата е за този, _____ пръв
 реши задачата.

Втори екип:

Прочети книгата, _____ ти
 подарих!

Сигурен ли си, _____ постъпваш
 правилно?

Ще почистя стаята си, _____
 някой ми помогне.

6. Добавете пропуснатите запетая в изреченията.

Най-ценният подарък

*Едно момиче търгувало залцото на едно парти
 за подарък на майка си. Тя отаковало една кутлия
 и я подало на майка си. Жената се изненадала
 когато видяла празната кутлия. Детето обяснило
 че е сложило в нея много целувки. Майката се
 зарадвала залцото нищо не е по-ценно от обикта.*

7. Открийте различни любопитни факти и направете табло със заглавие *Знаете ли, че...*

8. Защо хитрува героят? Какъв е вашият отговор?

Ученици, къде се поставя запетая в сложното изречение?

Госпожо, вижте в учебника!

• А как ще отговорите вие на този въпрос?

9. СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА. ЧЛЕНУВАНЕ

1. Прочетете по двойки подчертаните думи. По какво се различават?

Игра шега

Обувките ми не обичат
с чорапи шарени да тичат,
чорапите ми не обичат
на панталона да приличат,
а панталонът не обича

такава блузка да облича,
а блузката ми не обича
такава шапка да навлича,
а шапката ми не обича
на празна каца да прилича.

Петя Йорданова

2. Сравнете изреченията. Как завършват повторените думи?

Видях шъркел.	Зърнах птица.	Намерих куче.	Срещнах деца.
Щъркелът отлетя.	Птицата запя.	Кучето се скри.	Поиграх с децата.

Членуват се думи, които назовават познати лица, животни, предмети или явления. В края на такива думи се поставя определен член.

мъжки род -а, -я, -ът, -ят	женски род -та	среден род -то	множествено число -та, -те
ледът, леда царя, царят	чантата	кучето	децата жените

3. Кои са членуваните думи? Подчертайте ги.

През есента листата на дърветата падат на земята.
Животните в гората се приготвят за зимата.
Щъркелите и ластовиците отлитат в топлиите страни.

4. Членувайте думите от текста.

Животни _____ на село са много важни за нас. Крава _____ ни дава мляко. Кожошки _____ снасят яйца. Куче _____ пази двора. Котка _____ гони мишки _____. Петли _____ ни будят рано. Аз пък се грижа за храна _____ им и играя на гоненлица с патлици _____.

5. Напишете кратки изречения с членувани думи. Подчертайте в тях определителния член.

6. Кои кекчета харесва момчето? В тях думите са с определен член. Означете ги с ✓. Членувайте устно останалите.

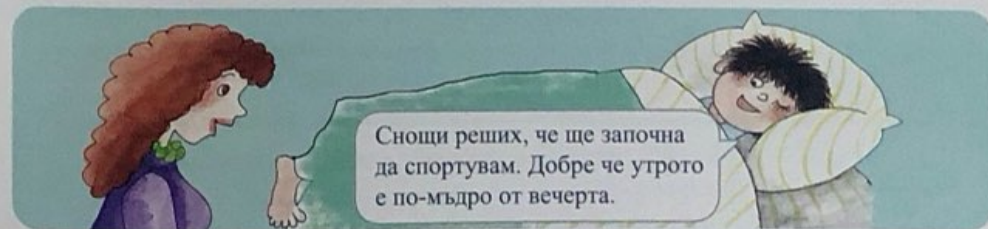
7. Кои са пропуснатите думи в текста? Добавете и членувайте.

Празнувах своя рожден ден с _____
си. Всички бяхме с шапки на _____
си. _____ беше отрупана с
лакомства. _____ беше голяма
и вкусна. Написалих си желание и дръзнах
_____ на нея. После заедно
разгледахме _____.

Помощ: приятели, глави, маса, свеци, торта, подаръци

8. Ще спортува ли момчето?

- Кои от думите са членувани?

10. ЧЛЕНУВАНЕ НА СЪЩЕСТВИТЕЛНИТЕ ИМЕНА ОТ МЪЖКИ РОД

1. Прочетете изреченията. Определете рода и числото на подчертаните думи. Кой е определителният им член?

Синът седи дърво.

Дъщерята му помага.

Родителите им се радват.

Дървото ще порасне голямо.

2. Добавете пропуснатото.

Когато съществителното име от мъжки род показва кой извършва действието в изречението, можем да го заменим с местоимението **той**.
Тогав се членува с пълен член (**-ът, -ят**).

Например: Ученик _____ учи. → Той учи. → Ученик**ът** учи.

3. Членувайте правилно съществителните имена от мъжки род.

Художник _____ рисува портрет.

От скука лъв _____ заспа.

Портрет _____ на лъв _____ стана страшен и художник _____ побягна от ужас. Лъв _____ обаче си спеше кротко.

Ако съществителното име от мъжки род в изречение можем да заменим с **него**, членува се с кратък член (**-а, -я**).

Например: Ученик _____ учи урок _____. → Той учи него. → Ученик**ът** учи урока.

4. Кое е объркано в картинките? Напишете правилно изреченията.

Ученикът изпитва учителя.

Заекът гони ловеца.

Болният лекува лекаря.

5. Кои са пропуснатите букви? Попълнете.

Пред телевизора

Обичам да гледам телевизия. Ето ме пак на диван _____ пред телевизор _____. Филм _____ е много интересен. Геро _____ е смел и побеждава враговете. Кра _____ на филм _____ идва неусетно. Сменям канал _____ и търся друго предаване.

6. Подредете думите в правилни изречения.

Мъжът чадъра се скри под _____ Шофьорът автомобила се качи в _____

7. Добър ли е майсторът, написал обявата? Защо?

Сервиза работи денонощно.
Майстора поправя абсолютно всичко.
Чухалите силно – звънеца не работи.
Входа е от другата врата.

- Кои са грешките при членуването?

11. ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА. ОБРАЗУВАНЕ, УПОТРЕБА И ПРАВОПИС

1. Напишете по свой избор думи за цветове, за да образувате сложни прилагателни имена.

2. Образувайте сложни прилагателни имена.

Пример: Велико Търново – великотърновска

Черно море _____
 Стара Загора _____
 Стара планина _____
 Средна гора _____

3. Кои прилагателни имена са синоними? Свържете ги по двойки.

4. Кои хартиени самолети летят бързо? В тях прилагателните имена са антоними. Означете ги с ✓.

5. Променете по число прилагателните имена. При кои от тях се получава двойно -ни-?

странен, самен, невинен, равен, степен, ценен, беден

6. Добавете пропуснатите прилагателни имена.

Първи екип:		Втори екип:	
велик	най-велик	дръв	най-дръв
	по-смел		по-глупор
висока		строга	
	по-горещ		по-смешли

7. Подчертайте степенуваните прилагателни имена и ги напишете правилно.

Най-красивите цветя
 На нашата тераса има саксии с цветя.
 Най-красиви са теменужките. Те са по-пъстри от другите. Веднъж откъснах най-ароматната и я скрих. Исках да я подаря до празника на мама. Теменужката обаче бързо увяхна. Така научих, че най-хубави са живите цветя.

8. Коя от командите не разбира детето?

Ходом марш!
 Леви, леви, раз, два три...

А какво да правим с десния крак?

12. ЧИСЛИТЕЛНИ ИМЕНА. ЧИСЛИТЕЛНИ БРОЙНИ И ЧИСЛИТЕЛНИ РЕДНИ ИМЕНА

1. Трябва ли да бърза героят? Защо?

- Побързай! Вече е единадесет без пет!
- Е, значи шест! Защо да бързам тогава?

• В колко часа бихте искали вие да започват учебните занятия? Напишете с думи числото.

• Допълнете пропуснатата дума.

Припомнете си!

Думите, които назовават числа, се наричат _____ имена.

2. Кои числителни имена са скрити в думите? Оградете ги

пътешествие петел остри апетит стопанин
трион бедно столица сутрин петък

3. Следвайте образаца и напишете правилно числителните имена.

Образец: *двадесет и три*

двадесет и девет _____ *двадесет и седем* _____
тридесет и три _____ *петдесет и пет* _____
петдесет и осем _____ *тридесет и осем* _____
седемдесет и две _____ *седемдесет и шест* _____
осемдесет и шест _____ *осемдесет и три* _____

4. Кои числителни имена ще добавите в двете редици? Напишете ги.

едно две три _____ _____ Колко?

първи втори трети _____ _____ Кой по ред?

Числителните имена са два вида:

Числителнибройни имена – те показват количество, отговарят на въпроса *Колко?* (*две, десет, сто и пет*);

Числителниредни имена – те показват поредно място, отговарят на въпроса *Кой по ред?* (*първи, втори, пети*).

5. Разпределете числителните имена в таблицата според вида им: седем, двеста, девети, пети, десет, трети, осем, шести.

Числителнибройни имена	Числителниредни имена
<i>триста</i>	<i>първи</i>

6. Подчертайте само числителнитебройни имена.

В нашия четвърти клас сме двадесет и петима ученици. Момчетата сме дванадесет, а момичетата са тринадесет. По списъка на класа аз съм първи номер. Моят приятел е пети номер. Седем номер пък е най-красивото момиче в класа. Вече за трети път ѝ пиша имейл, но тя не ми отговаря. Сигурно е много заета.

• Препишете останалите числителни имена. Какъв вид са те?

7. Кое е необичайното в този случай на общуване?

Така! Добре, 5 кг круши по 3 лв. и 50 ст., 10 кг ябълки по 2 лв. и 80 ст. Общо 45 лв. и 50 ст. А ти имаш ли толкова пари?

Не, исках само да ми решите задачата от домашната работа.

• Колко килограма плодове е купило момчето? Напишете с думи.

13. УПОТРЕБА И ПРАВОПИС НА ЧИСЛИТЕЛНИТЕ ИМЕНА

1. Кои са двете числа? Изговорете ги.

Първи екип:

Числото, което вижда момчето.

Това е числото...

969

Втори екип:

Числото, което вижда момичето.

Не, това е числото...

Запомнете!

четири шест осем седем
петдесет шестнадесет шестдесет деветдесет милион

2. Кои щъркели си търсят гнезда? В тях има грешки при числителните имена. Напишете тези думи правилно.

Запомнете!

Правилно е да се напише и по двата начина:

тринайсет и тринадесет двайсет и двадесет

• Напишете с думи по два начина следните числа: 11, 17, 19, 30.

3. Съставете устно своя текстова задача по математика, с която да затрудните участниците в състезание „Най-добър математик“.

4. Открийте сгрешените числителни имена. Добавете пропуснатите букви в тях.

Ние участвахме в нова забавна игра. Събрахме двайсе празни бутлилки, шес таковки от пуханки, осемнайсес таковки от гипс, дванайсес от шоколад, осемнайсес от бонбонки и изабцур – погистихме нашия парк.

5. Зайчо ще откъсне само зелките с членувани числителни редни имена. Отбележете ги с ✓. Членувайте останалите.

6. Следвайте примера и добавете пропуснатите букви.

пет билета, много билети осем балон ____, много балон ____,
три банан ____, много банан ____, шест малив ____, много малив ____,
шест дошат ____, много дошат ____, два гадър ____, много гадър ____,

7. На колко години е момичето? А на колко години му се иска да бъде? Напишете с думи.

На колко години си?

След пет години ще стана на дванадесет.

14. ГЛАГОЛИ. ЛИЦЕ И ЧИСЛО НА ГЛАГОЛИТЕ

1. Напишете глаголите на правилното място.

пишем играя мечтае слушате спят обичаш

Единствено число

1 л. аз _____
2 л. ти _____
3 л. той _____

Множествено число

1 л. ние _____
2 л. вие _____
3 л. те _____

2. Променете глаголите *мия* и *пия* по лице и число, като следвате образеца.

крия криеш крие крием криете крият

3. Означете с ✓ четири миди, в които глаголите се различават по лице. Напишете тези тройки глаголи правилно.

4. Определете лицето и числото на глаголите, като се ръководите от посочения пример.

Пример: *учиш* – 1 л. мн.ч.

Първи екип:

рисува *пишат*
сиятаме *обсжодате*

Втори екип:

гертае *решаваше*
мисля *четете*

5. Кои глаголи трябва да се променят по лице или по число? Напишете правилно.

аз погиваше *то плаге* *ти говори* *те скагат*
ние пътува *тя снелиши* *той спи* *вие пеете*

6. Образувайте глаголи от думите *път*, *игра*, *вик*. Напишете ги във второ лице, множествено число.

7. Каква е хитростта на героя? А как ще отговорите?

Казваме: *аз пeя*, *ти пeeш*. А какво ще кажеш, ако пee Тaня?

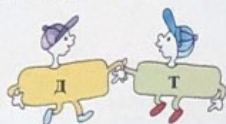
Стига пя!

• А какъв е вашият отговор на този въпрос?

15. ПРАВОПИС И УПОТРЕБА НА ГЛАГОЛИТЕ

1. Напишете липсващите букви в представките на глаголите.

на_пишвам
по_чертавам
пре_пазвам

ра_казвам
и_питвам
въ_питавам

2. Напишете правилно глаголите.

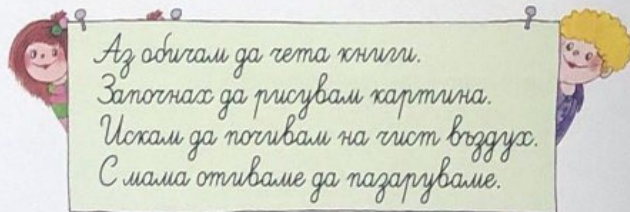
Първи екип:

радваше _____
мисляси _____
негледам _____
искашми _____
несъм глупав _____
нее уморен _____
несме гладни _____

Втори екип:

казваше _____
играеяси _____
неслушам _____
можешми _____
несъм слаб _____
нее глст _____
несме малки _____

3. От колко глагола се състои сказуемото във всяко от изреченията? Подчертайте тези глаголи.

4. Припомнете си правописа на глаголите. Следвайте образеца и попълнете вярно.

1л. ед.ч.	3 л. мн.ч.
аз мълча	те мълчат
аз седя	те седят
аз пиша	те
аз чистя	те
аз чета	те
аз готвя	те

1л. ед.ч.	1л. мн.ч.
аз плача	ние плачем
аз режа	ние
аз играя	ние играем
аз шия	ние
аз рисувам	ние рисуваме
аз пътувам	ние

5. Образувайте антоними, като промените представката. Напишете двойките глаголи.

Пример: отключвам – заключвам
облигам – _____
вдигвам – _____
отварям – _____

влизам – _____
обувам – _____
разкопчавам – _____

Помощ:
из-, за-, съ-

6. Открийте 8 грешки при правописа на глаголите. Препишете текста правилно и четливо.

Приятелство с животни

Баба и дядо отглеждат овце на село. Ние често ги посещаваме и им помагаме. Грижиме се за животните. Береме им трева. Галиме ги и играеме на гоненица с тях. Овцете подскачат около нас и хрупят трева от ръцете ни. Те и сякаш не искат да се разделяме.

7. Смешна ли е обявата? Защо?

Обява
Имъи хуге, хамотер, папалми, коте и рибки. Не копвам и не прудавам нлизо. Просто искъи да се похваля!

Кои са сгрешените глаголи? Проверете в речника.

Времето на глагола показва кога се върши действието.

Сегашно време на глагола откриваме с въпроса:
Какво правим **сега**?

	единствено число	множествено число
1 лице –	аз гледам	ние гледаме
2 лице –	ти гледаш	вие гледате
3 лице –	той гледа	те гледат

1. Кои глаголи са използвани в стихотворението? Подчертайте ги.
На кой въпрос отговарят? В кое време са?

По бялата зебра

Обичам да скачам,
обичам да тичам,
но много внимавам,
когато пресичам.
Поглеждам надясно:
оттук е спокойно,

оттам – безопасно.
По бялата зебра
човек не усеща
как, още не тръгва,
а е вече отсреща.

По Валери Петров

2. Напишете глагола в правилното лице, число и време

аз рисувам _____

ти _____

той, тя, то _____

ние _____

вие _____

те _____

3. Добавете пропуснатите букви в глаголите.

Първи екип:

леж_ _ – лежат лет_ _ – летят

държа – държ_ _т ловя – лов_ _т

Втори екип:

греш_ _ – грешат редя – ред_ _т

чета – чет_ _т леп_ _ – лепят

4. Попълнете таблиците.

1 лице единствено число	1 лице множествено число
срещам	срещаме
избирам	
спортувам	

1 лице единствено число	1 лице множествено число
пазя	пазим
хваля	
моля	

5. Напишете в правилен ред глагола съм в сегашно време.

- Съставете изречения с някои от глаголите.

6. Подчертайте глаголите в текста. В кое време са употребени?
Къде са пропуснати запетаи? Добавете ги.

Понякога оставам сама
вкъщи но дори и тогава не
скучая защото имам кукли за
театър на пръсти. На едната
ръка слагам добрите герои а на
другата подреждам лошите.
Представянието започва и
героите ми оживяват. Тъу
говоря пискливо, тъу пък с
дрезгав глас. Много е забавно.

7. Съгласни ли сте с героя? Защо?

Какво време е
това: аз кашлям,
ти кашляш,
той кашля,
тя кашля?

Зимно.

Бъдеще време на глагола откриваме с въпроса:
Какво ще правим **после**?

	единствено число	множествено число
1 лице –	аз ще уча	ние ще учим
2 лице –	ти ще учиш	вие ще учите
3 лице –	той ще учи	те ще учат

1. Прочетете стихотворението и подчертайте глаголите в бъдеще време.

Отмъщение

Аз, като порасна, ще покаям гости.
Ще сервирам гозба от шаран без кости.
И когато стане веселба голяма,
ще повикам татко, ще повикам мама.
Ще накарам мама песен да изпее.
Татко пък ще каже стихче подир нея.
И когато стане ама най-най-смешно,
в банята отсреща ще ги пратя спешно
зъбките да мият и след миг да лягат.
Точно тъй! Да лягат и да спят вед-на-га!

Виктор Самуилов

2. Открийте изреченията. Свържете ги в текст и го препишете.

Слънце ще изгрее.

Девето ще стъпане.

Цял ден ще играе.

3. Добавете пропуснатото.

аз	ще съм голям	ще бъда лекар
ти	ще си голям	ще бъдеш лекар
той	ще е голям	ще _____ лекар
ние	ще сме големи	ще _____ лекари
вие	ще _____ големи	ще бъдете лекари
те	ще _____ големи	ще _____ лекари

4. Прочетете диалога. Каква е хитростта на момчето?

– Хайде, бабо, ще играем на театър! Ти ще бъдеш режисьор, дядо ще бъде сурфьор, а мама и татко ще бъдат актьори.
– А ти каква ще бъдеш?
– Аз ще съм зрител.

5. Прочетете само глаголите. В кое време са те?

6. Следвайте образа и преобразувайте глаголите.

свири ще свири няма да свири Ще свири ли?
иска _____
знае _____

7. Разделете с черта грешно написаните глаголи.

Изобретател

Аз ще открия лекарство против мляка.
С него млякците ще казват само истината.
Така всички ще живеем по-добре и ще
имаме повече приятели. С това лекарство
ще участвам в конкурс за млади изобретатели
и ще получа най-голямата награда. Всички
ще се радват на моето откритие.

8. Каква грешка допуска героят? Защо буди смях?

Минало време на глагола откриваме с въпросите:

Какво правехме преди ?		Какво направихме преди ?	
единствено число	множествено число	единствено число	множествено число
аз пеех	ние пеехме	аз пях	ние пяхме
ти пееше	вие пеехте	ти пях	вие пяхте
той пееше	те пееха	той пях	те пяха

1. Открийте и подчертайте глаголите в текста.

Объркано утро

Станах рано, защото се успах.
Измих се с едно парче кашкавал.
Закусих добре със сапун тоалетен.
Глътнах после ключа секретен.
На врата си вързах сандвич един
и излетях през нашия черен комин...

Радој Киров

2. Прочетете текста, като изберете правилния глагол.

Палавник

С братчето ми често (*играехме, играхте*) на криеници. Веднъж той се (*скриваше, скри*) в един кашон. Аз го (*видях, виждах*) как когато (*глух, глужах*) смеха му. Много му се (*ядосах, ядосвах*) и той ми (*обеща, обещавахте*) да не прави вече така.

3. В кое време е спомагателният глагол съм? Прочетете по двойки.

- Съставете устно изречения с някои от тези глаголи.

4. Открийте касичките с глаголи в минало време и ги оградете.

- В кое време са останалите глаголи? Напишете ги в минало време.

5. Преобразувайте глаголите в минало време и ги напишете в текста.

пътуваме, разхождаме, отделям, оглеждам, виждам, откривам

С мама и татко _____ до
София. Веднъж се _____ из града.
Неусетно се _____ от семейството
си. Тревожно се _____, но наоколо
_____ само непознати хора.
Изведнъж _____ мама и тате
близо до мен.

6. Защо героят променя глаголното време?

О, прекрасен букет! И в моята градина цъфтят такива цветя.

Цъфтяха...

19. УПОТРЕБА НА ГЛАГОЛНИТЕ ВРЕМЕНА

1. Защо е смешно стихотворението? Какво е объркано в него?

Кога беше

Кой ден беше? Май че вчера.
Или днес... Не! Вдругиден...
Бях намислил да намеря
мак за мама – дар от мен.

Завчера навярно беше...
Но сега какъв ти мак:
Утре цял ден дъжд валеше,
а пък вчера пада сняг!

2. Добавете пропуснатото.

Минало време Какво правехме? Какво направихме?	Сегашно време Какво правим?	Бъдеще време Какво ще правим?
 аз плувах, аз преплувах ние _____, _____	 аз _____ ние плуваме	 аз ще плувам ние ще _____

3. Прочетете диалога. Според вас виновно ли е момчето?

– Много ме ядосваш! Кога ще свършат твоите пакости? Защо сложи мокра кърпа в леглото на сестра си?
– Защото тя после ме обиди, мамо!

• Препишете от текста по един глагол от трите времена.

4. Напишете липсващите глаголи.

Минало време	Сегашно време	Бъдеще време
 сѐнгувах пътувах мѝгтахме	 пътувам стрелям мѝгам	 ще сѐнгувам ще стрелям ще питате

5. Определете времето, лицето и числото на глаголите.

Пример: *общувах* – минало време, 3 л. мн.ч.

закѝсняваме _____
тигаса _____
ще успееш _____
надбягахме _____

6. Поставете на правилното място думите *преди, сега, после*.

_____ ходим на училище. _____ по цял ден играем.
 _____ ще живеем добре.

7. Променете глаголите в минало или бъдеще време и ги напишете.

Милия

Аз се казвам Милия, но всички ме наричат Мили. Вчера (сѐм) _____ на река Воротанно. Там за първи път (попадам) _____ сред прекрасните водни млини. Така (разбирам) _____ колко красиво чие мисли. Утре (разказвам) _____ на всички за това и (настоявам) _____ да ме наричат вече Милия.

8. Има ли такава глаголно време?

В кое време е глаголът ще съм послушен?

В бъдеще невъзможно!

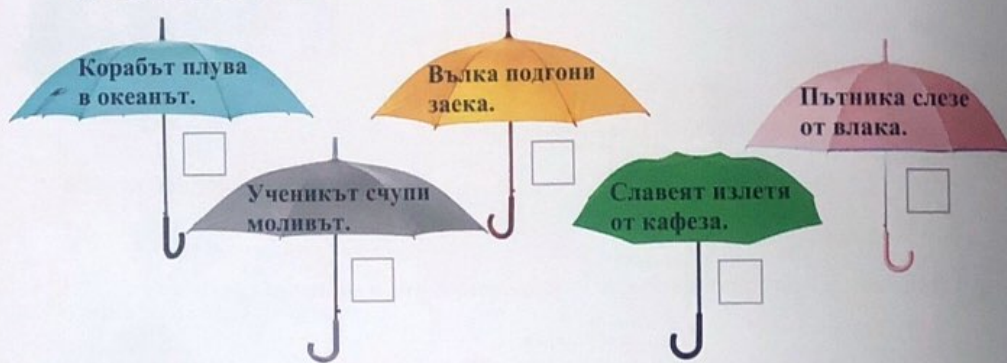

• Кой от тези глаголни времена не съществуват: минало незабравимо, сегашно, сегашно опак, бъдеще, бъдеще въобразимо?

1. Добавете буквите ю, я, ъ, които са след мек съгласен.

мл_ко кл_к м_сто трен_ор л_теница шиф_р

2. Кои чадъри са мокри от дъжда? В тях има грешки при членуването на съществителните имена. Означете ги с ✓.

3. Добавете числително име по ваш избор, за да се получат сложни прилагателни имена.

Пример: осемгодишен – осемгодишен

_____дневен _____етажен _____месечен
 _____метров _____стаен _____часов

4. Подчертайте глаголите, които са в минало време.

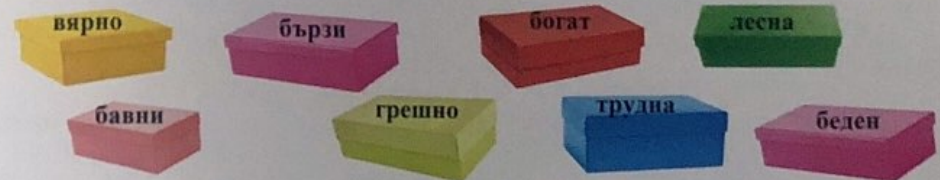
Хвърчило

Аз хвърчило си направих,
 на другари се похвалих:
 Ще се вдигне от земята
 и ще стигне небесата!
 Аз се хваля, то се мята
 и се валя по земята.
 А другарите се сбраха
 и на мене се присмяха.

- Препишете глаголите, които са в сегашно време. _____
- Препишете глаголите, които са в бъдеще време. _____

5. Свържете двойките антоними.

6. Подчертайте казуемите и свържете двете изречения в едно сложно. Напишете го.

Скоро имам рожден ден.
 Искам нови дрехи за празника си.

7. Поставете запетаята в текста.

Превога

Наскоро се разболях защото играх с приятели в дъжда. Водителите ми много се разтревожиха защото чиха висока температура. Матко извика лекар за да ме прегледа. Мама ми направи компрес а баба ми приготви чай. Волчки са около мен когато съм болна.

8. Каква е хитростта на момичето?

Бабе, баба ни даде двайсе долара, но гетеринайтет на всеки. Аз бере изядох моите гетиринайсе. Останалите са за теб.

- Открийте грешките при числителните имена.

КРАТЪК СИНОНИМЕН РЕЧНИК

А	З
автор – творец, създател	зъл – лош, проклет
аромат – благоухание,	И
мирис	искам – желая, моля
Б	К
бъбрив – приказлив,	късмет – шастие, сполука
сладкодумен	Л
бягам – тичам, припкам	ласкав – любезен, учтив
В	М
важен – главен	мързелив – ленив
вежлив – учтив, любезен	О
Г	обичам – любя
гледам – виждам,	П
наблюдавам	пъргав – бърз, игрив
говоря – казвам, думам	Р
Д	работлив – трудолюбив,
дете – рожба, чедо	работен
дума – слово, реч	родина – отечество

КРАТЪК АНТОНИМЕН РЕЧНИК

Б	К
бавен – бърз	кратко – дълго
близо – далече	купувам – продавам
В	Л
вдишвам – издишвам	лесен – труден
верен – грешен	М
включвам – изключвам	мълчалив – приказлив
Г	мързелив – работлив
голям – малък	Н
горе – долу	напред – назад
Д	начало – край
ден – нощ	О
добър – лош	обувам – събувам
дълбок – плитък	отварям – затварям
З	П
завивам – отвивам	палав – кротък
завързвам – отвързвам	победа – загуба
И	Р
изгрев – залез	разрешавам – забранявам
истина – лъжа	рядко – често

С
слушам – чувам
смел – храбър, безстрашен
Т
тайна – загадка
труден – сложен, мъчен
тъга – мъка, скръб
У
умен – мъдър, разумен
Х
хитър – лукав, подъл
Ч
честен – почтен, искрен
чудесен – превъзходен,
прекрасен
Ш
шарен – пъстър, цветен

С
светъл – тъмен
смел – страхлив
студен – топъл
събуждам се – заспивам
Т
тежък – лек
тънък – дебел
У
умен – глупав
Х
храбър – страхлив
Ч
чист – мръсен
Ш
широк – тесен
шумен – тих
Щ
щастлив – нещастен

Общуване
и текст

1. УСТНО И ПИСМЕНО ОБЩУВАНЕ

1. Кой с кого общува? Защо? Продължете думите на героите.

Хайде да играем футбол навън!

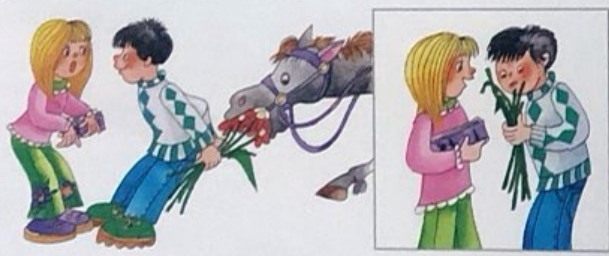
Съжалявам, но днес...

Искаш ли ти да украсиш тортата?

С удоволствие...

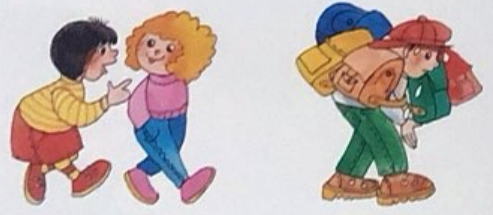
• Посочете свои примери за учтиво общуване.

2. Каква е историята? Обяснете.

Каква изненада е подготвило момчето?
 Какво казва на момичето?
 Защо крие цветята?
 Какво се случва с тях?
 Как се чувства героят?
 А защо момичето не му се сърди?

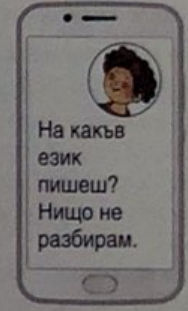
3. Трудно ли е да си кавалер? Как постъпвате вие в такива случаи?

Кавалер – мъж, който се отнася с уважение към жените и е с добри обноски към тях.

• Какво прави кавалерът? Разкажете с помощта на изразите. отстъпва място, подава ръка, носи багажа, подарява цветя, отваря вратата, дава път на дамата, изпраща я до дома

4. Какво пише в есемеса? Защо е трудно да се прочете?

Пиба ти ве4е 6 съббтения, а ти не отговаряб. Сърдиб ли ми се? 4акам отговор.

На какъв език пишеш? Нищо не разбирам.

• Препишете го правилно.

5. Споделете и своето мнение в ученическия форум.

_ □ ×

Какво мислите за здравословната храна?

Аз много обичам плодове и зеленчуци и затова ми е лесно да се храня здравословно. Затова и рядко боледувам.

Аз пък много обичам пици. Често си похапвам и шоколад, но май и той не е много здравословен.

Напиши
Изпрати

1. Прочетете и отговорете с кратки изречения.

Легенда за гордостта

Деца пускали хартиени хвърчила високо в небето. Едно хвърчило се хвалело:

– Никой не е по-красив от мен! Вижте колко са пъстри крилето ми!

И тъй като никой не му обърнал внимание, то решило:

– Сега ще видите колко високо летя!

Хвърчилото полетяло нагоре. Искало да надмине орлите и да надскочи облаците. То се теглело силно нагоре и връзката му се скъсала. Хвърчилото се понесло свободно и отлетяло към морето.

Неочаквано излязла страшна буря. Задухал силен вятър. Хвърчилото се уморило от битката с него. Отпуснало се да си почине и паднало в морето. Вълните го понесли. То се намокрило и се превърнало в ненужна цветна хартия.

Защо хвърчилото искало да се отдели от другите?
Защо връзката му се скъсала? Какво се случило при бурята?
В какво се превърнало горделивото хвърчило?

- Може ли историята да бъде разказана по посочения начин? Разбира ли се най-важното?

Едно хвърчило много се хвалело и искало да покаже колко високо летя. Скъсало връзката си и полетяло над морето. Излязла буря. Вятърът го съборил в морето и то се разваляло от водата.

Кратък преразказ – разказваме само най-важното в текста.

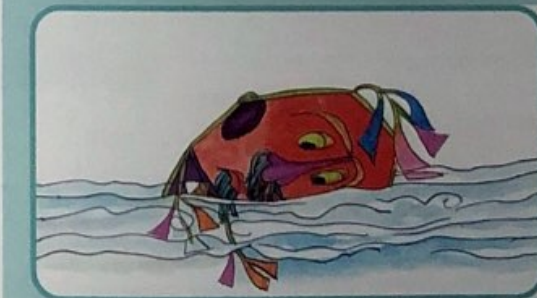
2. Направете устен кратък преразказ по картините и по ключовите думи и изрази.

едно хвърчило се възгордяло със своята красота издигнало се много високо връзката му се скъсала

хвърчилото полетяло над морето излязла силна буря то се уморило от битката с вятъра

паднало във водата намокрило се превърнало се в ненужна цветна хартия

1. Прочетете приказката и я обсъдете с помощта на въпросите след текста.

Триста умници

Триста души умници тръгнаха да сечат една гора. Вървели, вървели, уморили се и седнали да си починат. Добре, ама като седнали, объркали си краката и като решили да стават, не знаели кои крака на кого са и се скарали. Един викал:

- Тия крака са мои!
- Не, мои са - викал друг...

В това време минал един хитрец.

- Ела да ни помогнеш! - извикали му те. -

Объркахме си краката и не знаем кои на кого са...

- Добре, добре - рекъл хитреца, па взел една тояга и замахнал с нея към краката им.

Умниците наскочали и се разбягали настрана, всеки със своите си крака...

Елин Пелин

Кои са героите? Къде се намират те?
 Какво правят? Кое е смешно в разказаната история?
 Умници ли са героите? Защо?
 Какъв урок им дал човекът? Каква е неговата хитрост?

2. Кои ключови думи не са от тази приказка? Зачертайте ги.

двеста, умници, седнали, объркали си, ръцете, танкували, скарали се, хитрец, тояга, мегла, замахнал, наскочали, всеки със своите крака

3. Направете устен кратък преразказ на приказката, като продължите изреченията.

*Триста умници тръгнаха да...
 Седнали да си починат и си объркали...
 Скарали се, защото не знаели кои крака...*

*Те извикали един човек да ги...
 Хитреца се съгласил. Той взел...
 Умниците наскочали и...*

- На кого ще разкажете тази история?
 Ще успеете ли да го развеселите?

При поправка на текст използваме следните начини за редактиране:

- *добавяме* пропуснати думи и изречения;
- *съкращаваме*, като отстраняваме излишното;
- *заместваме* повторени или неточни думи и изрази;
- *разместваме* думи и изречения в правилен ред.

1. Прочетете текста и отговорете на въпросите към него.

Лакомото куче

Едно лакомо куче вървяло по моста над дълбока река и носело в устата си голям кокал.

Кучето се навело и видяло във водата своя образ. То решило, че в реката има друго куче с още по-голям кокал. Без да се замисли, хвърлило се да грабне чуждия. Друг кокал нямало, а неговият паднал във водата и реката го отнесла.

Който за чуждото се лакоми, загубва своето.

По Лев Толстой

Къде било кучето? Какво носело в устата си?
Какво видяло във водата? Как постъпило?
Какво станало с неговия кокал? Каква е поуката?

2. Направете устен преразказ на баснята по предложения план.

1. Пътят на кучето
2. Отражението във водата
3. Скокът за гуждия кокал
4. Нелющното куче

3. Поправете написания преразказ.

- Добавете пропуснатите думи.

Едно ✓ куче носело ✓ кокал
и вървяло по моста над ✓ река.

- Кои две думи са неправилно повторени? Зачертайте ги и над тях напишете лични местоимения, с които може да ги замените.

Кучето видяло в реката своя образ.
Кучето помислило, че там има друго
куче с кокал. Кокалът изглеждаше
по-голям от неговия.

- Съкратете изречението, което не е от текста. Зачертайте го.

Кучето веднага скокнало в реката да
вземе гуждия кокал, но там нямало
нищо. То изпуснало и своя кокал във
водата. Надмисло имало жаби и те
му се подигравали.

- Разместете правилно думите в изречението.
Който се лакоми за своето, загубва чуждото.

5. ПИСМЕН ОТГОВОР НА ВЪПРОС КЪМ ХУДОЖЕСТВЕН ТЕКСТ

1. Прочетете текста и отговорете на въпросите.

Къщичката за приятели

Приятели си построиха къщичка и трябваше да я боядисат. По този въпрос те имаха различни идеи. Крокодилът беше зелен и затова искаше и къщичката да е зелена. За кафявата маймунка обаче най-хубав е кафявият цвят. Жирафът пък харесва жирафовия цвят. Накрая те решиха всеки да си избере по една стена и да я боядиса както иска.

Къщичката стана чудесна. Всичките ѝ стени бяха различни: едната – зелена, другата – кафява, третата – жълта на кафяви петна. А четвъртата беше във всички цветове на дъгата. Нея я боядиса момчето Дима. То нямаше любим цвят и затова топеше четката във всички бои поред.

По Егуард Успенски

Кой е любимият цвят на крокодила? Защо?

Кой цвят харесва маймунката? Защо?

Какъв е жирафовият цвят?

С какви цветове боядисвало момчето? Защо?

2. Кое е вярно според вас? Отбележете със знак.

Залю къщичката на приятелите станала разноцветна?

Защото приятелите
решили всеки да
боядисва със своя
любим цвят.

Защото нямало
достатъчно боя от
един и същ цвят.

• Напишете своя отговор подробно.

Помощ

крокодилът
е зелен
и затова
боядисвал
със зелено

маймуната
е кафява
и използвала
кафяв цвят

жирафът
оцветявал
с жълто
на кафяви
петна

момчето
нямало
любим цвят
и топяло от
всички бои

Залю къщичката на приятелите станала разноцветна?

Отговор на въпрос

Къщичката станала разноцветна, защото

По аналогия на чужд текст можем да създадем свой, като променим героите или обстановката.

1. Прочетете текста и го разкажете устно.

Лошата река

Имало една много лоша река. Тя отказвала да споделя своята вода с всякакви риби, растения и животни.

Веднъж едно момиче дошло на брега, за да пусне златната си рибка от аквариума на свобода. Когато рибката паднала във водата, реката веднага ѝ наредила да напусне. Рибката обаче била много щастлива да плува на воля и не искала да се откаже.

От радост тя заподскачала над водата. Нейните скокове и пръски гъделичкали реката и тя се разсмяла. Дори започнала да разговаря с рибката. До края на деня те станали добри приятели.

Така реката разбрала, че макар понякога да е малко неудобно да живееш с други, винаги е по-добре да имаш приятели, за да си щастлив.

Каква била реката?
Защо момиченцето пуснало рибката във водата?
Защо реката се разсмяла?
Какво станало до края на деня?
Какво разбрала реката?

2. Съчинете по аналогия своя приказка, като продължите изреченията.

Лошата гора

Имало една ... Тя не искала в нея да има ...
Веднъж едно момче пуснало в нея ... Гората
искала да го ... Птицето гургуликало весело
и разсмяло ... До вечерта те станали ...
Гората разбрала, че ...

• Напишете приказката.

Помощ

в нея да
живеят птици
животни

едно момче
пуснало
на свобода
своята птичка
в гората

тя се ядосала
искала да
изгони птичето

то запяло
чудесни песни

гората се
развеселила
станали
приятели

тя вече не била
самотна

Лошата гора

Съчинение по аналогия

Една гора била много лоша и не искала

1. Поправете своето съчинение с помощта на въпросите.

Трябва ли да се добавят думи и изрази?

да не

Има ли неточни думи и изрази, които може да се заменят?

да не

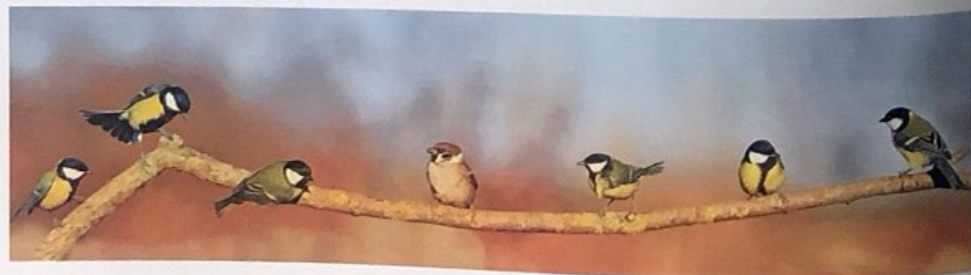
Допуснати ли са излишни повторения?

да не

Има ли правописни грешки?

да не

Поправка

1. Изберете по една дума от всяка група и измислете история с тези две думи. Разкажете я устно.

палаво улно гладно

врабче коте куге

2. Сравнете своите истории с написаните.

Палаво коте

Веднъж едно коте остана самичко в стаята и му беше много скучно.

То беше палаво и любопитно.

Ароматите от сладкишката го привлякоха и то се спря пред него. Дълго драска по вратата му и накрая успя да я отвори с лапичките си. Скогли в него и се нахвърли върху аденето.

Хапна си добре и сладко заста между вкусните неща в сладкишката.

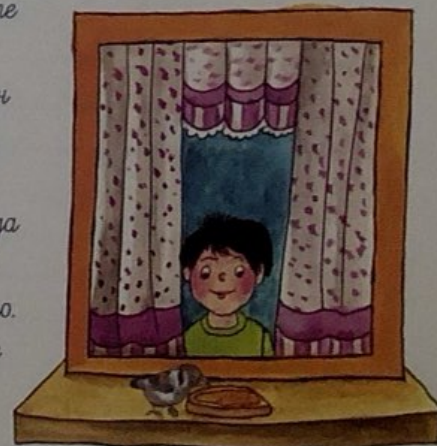

Гладно врабче

Едно момче не харесваше пържените филмички на баба си.

Веднъж то скри една от тях отвън на прозореца. След малко филмичката вече я нямаше. Момчето постави на прозореца още една филмичка и зачака да открие крадеца. Скоро долетя врабче и захвърля по хляба. То беше много гладно.

Момчето се зарадва. Вече си имаше приятел. С него можеше да дели храната си.

3. Разкажете случка с умно куче по предложения план.

1. Кой са героите?
2. Какво правят?
3. Какво се случва?
4. Какъв е краят?

4. С коя двойка думи ще съчините своя разказ? Ако той е за умно куче, може да използвате предложената помощ.

Помощ

Умно куче

момиче
играеше
гоненица
кучето си
препъгна се
падна
удари си
крачето
не можеше
да стане

телефонът
беше далече
момичето
не можеше
да го стигне

умното
куче добута
с муцунката си
телефона
до ръката
на детето

момичето
се обади
на майка си
спокойно
зачака помощ

Съчинение по две думи

РЕДАКТИРАНЕ НА СЪЧИНЕНИЕ ПО ДВЕ ДУМИ

1. За кой от героите е вашият текст? Отбележете със

2. Поправете своето съчинение с помощта на въпросите.

Използвани
ли са и двете
думи?

да не

Трябва ли да се
добавят думи и
изрази?

да не

Има ли
неточни думи
и изрази, които
може да се
заменят.

да не

Допуснати ли
са излишни
повторения?

да не

Има ли
правописни
грешки?

да не

Поправка

За любителите на разказването и съчиняването

СЪЧИНЯВАНЕ НА ПРИКАЗКА ПО ДВЕ ДУМИ

1. Прочетете.

Някога розата била нежна и беззащитна. На рождения си ден тя поканила всички цветя. Дошли и кактусът. Всички подарявали на розата капкилизи роса. Само кактусът ѝ поднесъл тръннена дрешка, за да се предпазва с нея.

илюстрира П. Писов

- По кои две думи е съчинена историята? Открийте ги и напишете заглавието на приказката.
- Напишете приказката. Измислете как да завърши тя.

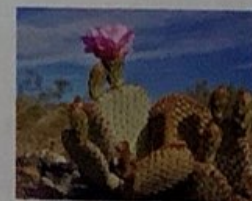
- Може да изберете едно от двете предложения.

Първи край:

Розата много се обидила и изгонила кактуса от празника си. Оттогава те никога повече не се срещнали.

Втори край:

Розата много се зарадвала. Тя подарила на кактуса ароматна розова пъпка. Оттогава розата носи бодлива дрешка, а кактусът цъфти на рождения си ден.

ПИСМЕНО СЪЧИНЕНИЕ НА ПРИКАЗКА ПО АНАЛОГИЯ

1. Прочетете приказката и отговорете на въпросите към нея.

Дворец от сладолед

Някога в Болоня построили дворец от сладолед и децата идвали отдалече да си поближат.

Покривът бил от разбит каймак, пушекът от комините – от захарен памук, комините – от захаросани плодове. Всичко останало било от сладолед: врати от сладолед, стени от сладолед, мебели от сладолед.

Едно дете се хванало за една маса и взело да ближе краката и един по един, докато масата се стоварила върху него с всички чинии, а чиниите били от шоколадов сладолед...

Велик ден бил този и по заповед на лекарите никого не го заболял коремът...

По Джани Рогари

- Възможно ли е да има дворец от сладолед? Защо авторът е измислил тази история? Забавна ли е тя?
2. Опишете с думи двореца. От какво е направен? Кое в него е от сладолед? Какви други лакомства има в него?
3. Разкажете устно приказката по предложения план.
1. Какво построили някога на площада в един град?
 2. От какво била направена постройката?
 3. Какво правели децата?
 4. Какво се случило, когато дете изяло краката на една от масите?
 5. Каква заповед издали лекарите?
 6. Как се чувствали децата?

4. Съчинете подобна история. Помагайте си с въпросите.

1. Какво дърво открило момче, когато се разхождало в градината? Какви били плодовете?

2. Какво се случило, когато сестричката на момчето си открила бонбони? Какво израсло веднага на тяхно място?

3. Какво се случило, когато момчето повикало другите деца от града? Какво започнали да правят те? Как се чувствали?

4. Полезно ли е да се ядат много сладкиши? Каква заповед издали лекарите тогава? Защо сладкарите се ядосали?

1. Напишете своето съчинение. Може да използвате ключовите думи в полето за помощ.

Ключови думи
градината
странно дърво
отрупано
със сладкиши

дошла сестричката
на момчето
тя откъснала
бонбони
израснал
сладолед

извикали всички деца
от града
късали торти
шоколади
кекчета
вафли
бисквити
преяли

сладкишите
вредят
лекарите
издали
заповед
да станат
полезни

сладкарите
се ядосали
трябвало
да затворят
своите
сладкарници

*Дърво със сладкиши
Същение
Някога едно момче се разхождало в*

1. Поправете своето съчинение с помощта на въпросите.

Написано ли е началото на текста?

да не

Описано ли е дървото?

да не

Разказано ли е за забавлението на децата?

да не

Споменато ли е за заповедта на лекарите?

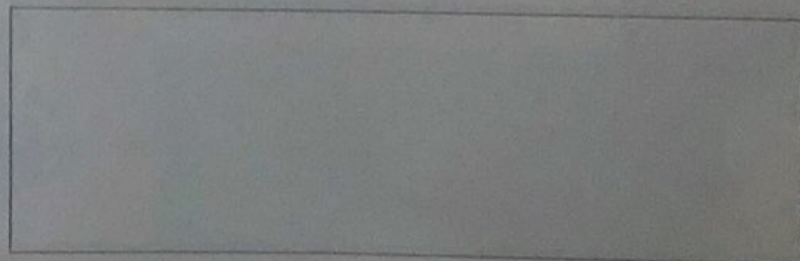
да не

Написан ли е край на историята?

да не

Кои са любимите ви сладкиши? Нарисувайте ги.

*Дърво със сладкиши
Поправка*

1. Прочетете.

Делфини

Делфините са много умни. Те се обучават лесно. Могат бързо и лесно да се научат да скачат по команда и да подхвърлят предмети.

Делфините живеят на групи. Те никога не изоставят болно или ранено животно от стадото и всички се грижат за него. Те помагат и на хора в беда. Спасявали са ги от акули и от удавяне. Превеждали са кораби през опасни места. Отвеждали са лодки на рибари до място с богат улов. Делфините много обичат децата.

Делфините са красиви и игриви животни. Те често излизат над водата да си поемат въздух. Така правят високи скокове и това е много красива гледка.

В много държави делфините са защитени животни и техният улов е забранен.

Из „Детска енциклопедия“

2. Отговорете на въпросите с думи от текста.

Кое доказва, че делфините са умни животни?
Как се обучават те? На какво най-често ги учат хората?

Кои примери показват, че делфините са грижовни?
Какво правят един за друг?
Как помагат на хората?
Как се отнасят към децата?

Защо делфините са забавни?
Какво правят те над водата? Радват ли се хората на такава гледка?

3. Номерируйте в правилен ред изреченията.

- Освен това са добри и грижовни.
 Те са и много забавни.
 Делфините са умни животни.

4. Съставете кратък писмен отговор на поставения въпрос.

Помощ

умни
лесно
се обучават
да скачат
по команда
да подхвърлят
предмети

добри
грижат се
един за друг
помагат на
моряци и
рибари
спасяват
хора
обичат
децата

забавни
скачат
високо
над водата
радват
хората

Защо хората харесват делфините?

Отговор на въпрос

Според мен хората харесват делфините, защото те са

А
аз
азбука
алпинист

Б
басейн
баша
белѝжка
близка
блузка
богат
богатство
боксьор
боледувам
болест
борба
борец
ботуш
братски
бърз
бързина

В
вежлив
венец
вест
вестник
военни
врабче
връзка
връстник
вход
вжѝе
въздух
възраст
вълшебство
вървя

Г
гальовен
глад
гладко
гледка
говоря

голям
гора
горделив
гордост
гост
гостна
готвач
градина
грѝб
гълѝб

Д
дейност
детски
джоб
домакия
домашен
доставка
дрѝжка
дъжд
дъждовен
дървар
дърво

Е
есенни

Ж
желание
желая

З
завивка
завързвам
загадка
заключвам
закуска
замѝстник
зарадвам
звезда
звънлив
звъня
златар
златист
зѝболѝкар

И
извивка
изпѝя
изпит
изплашен
изпращам
изпускам
изпѝвам се
изскачам
изтичам
йзход
изчистя
йскам
йскрени

Й
йога
йоника

К
калѝф
каменист
каменни
камила
камион
кашкавал
килим
кичест
ключалка
книжка
комин
компот
космонавт
кошче
красив
краче
крѝнвирш
крѝгче
кубче
купувам
куфар

Л
ласкав
легло

лекарство
лекувам
лепило
лепя
летѝц
летя
лисица
листа
листче
личност
ловѝц
ловува
ловци
лодка
луна
лъжѝц
лъчист

М
мед
местност
мивка
милост
млад
младѝж
младост
модел
модѝрен
морѝ
моряк
моѝстче
моторист
моѝшност
мравка
музикант
мъглив
мъдрѝц
мъдрост
мързеланка
мързелив

Н
надпис
надскачач
надхитрям

намирам
напиша
наредя
нарисувам
нежност
нов
новина
нослѝ
нощ
нощница
нощувка

О
обикалям
обикновѝн
обичам
обичлив
облак
облекло
обмислям
обувка
одеяло
оздравявам
озовавам
омрѝзвам
опаковка
опасност
опѝржвам
осветявам
осѝбен
оспорвам
остарявам
отбор
отварям
отвърщам
отвързвам
отговарям
отивам
отключвам
откъс
откъсна
отчѝпя

П
пазач

лекарство
лекувам
лепило
лепя
летѝц
летя
лисица
листа
листче
личност
ловѝц
ловува
ловци
лодка
луна
лъжѝц
лъчист

М
мед
местност
мивка
милост
млад
младѝж
младост
модел
модѝрен
морѝ
моряк
моѝстче
моторист
моѝшност
мравка
музикант
мъглив
мъдрѝц
мъдрост
мързеланка
мързелив

Н
надпис
надскачач
надхитрям

намирам
напиша
наредя
нарисувам
нежност
нов
новина
нослѝ
нощ
нощница
нощувка

О
обикалям
обикновѝн
обичам
обичлив
облак
облекло
обмислям
обувка
одеяло
оздравявам
озовавам
омрѝзвам
опаковка
опасност
опѝржвам
осветявам
осѝбен
оспорвам
остарявам
отбор
отварям
отвърщам
отвързвам
отговарям
отивам
отключвам
откъс
откъсна
отчѝпя

П
пазач

пакостник
палав
пантофки
парашутист
пеперудка
петѝл
пешеходка
планина
плувѝц
плувки
повреда
погледам
подавам
подарѝк
подарявам
подател
подготовка
подпис
полскок
подхвърлям
пожар
пожарникар
позлатѝн
покана
покривка
покупка
поливам
помощник
попита
поправка
постоянен
постѝпка
похваля
походка
почака
почивка
преградка
прекрасен
прескачам
приказка
продавам
пропасть
прѝстче
пуловер
пустинен

пѝргав
пързалка
пѝтека

Р
работлив
радост
радостно
разказ
разкривам
разпѝрвам
разсмѝя
разсъждавам
разсѝня
разтрия
разхлаждам
разходка
разщѝфтявам
ракѝта
ред
река
рибка
ризка
родина
родител
рѝка

С
самолѝт
сапун
сбиване
сбирка
сборник
сборквам
светлина
светулка
свѝтъл
свещ
свѝщник
свързвам
сгрѝша
сгрѝя
сгѝвам
сдобрявам
сѝнчест

сйгурност
скала
скалист
скарам се
скѝрост
скрия
скѝпоцѝнни
слаб
слабост
сладка
сладкиш
сладкодѝмен
сладолѝд
слѝнчоглѝд
смелѝст
сняг
спасявам
спокойствие
спомѝгам
спортист
спортувам
справедлив
спускам
спѝтник
сребрист
старинни
старост
стенна
страхувам се
строѝж
студ
студѝн
стъклар
стъкло
събуля
съвет
съгласявам се
сънливка
съобщавам
сърна
сърце
съседка

Т
талантлив

танцува
танцьор
твърд
тѝжка
теменѝжка
тетрадка
течност
труд
трудност
турист

У
увяхвам
ударя
укрепвам
укривам
умѝя
уморѝн
упѝтвам
ураганни
усмивка
уста
уѝтна
утѝшавам
ухапвам
ухая
участник
ученик
учтив

Ф
футбол
футболист
фѝстък
хвѝркам
хвърчило
хитрост
хйшник
хладко
хляб
храст
хрупкав

хубав
хълмист

Ц
царство
цвѝтар
цѝдка
целувка
цѝфтя

Ч
чадѝр
часѝвник
частни
чест
чѝстно
четѝ
чист
чистник
читанка
читател
чорап
чудѝсен
чужд

Ш
шкафче
шумя

Щ
щастлив

Ъ
ѝгловат
ѝгъл

Ю
юбилѝй
юг
юрган

Я
ягода
ядка
яйце

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Да си припомним наученото в трети клас / 4
2. Гласни и ударение / 6
3. Меки и твърди съгласни / 8
4. Образуване на думите. Сложни думи / 10
5. Антоними / 12
6. Сказуемо / 14
7. Видове изречения по състав / 16
8. Свързване на простите изречения в сложно / 18
9. Съществителни имена. Членуване / 20
10. Членуване на съществителните имена от мъжки род / 22
11. Прилагателни имена. Образуване, употреба и правопис / 24
12. Числителни имена. Числителни бройни и числителни редни имена / 26
13. Употреба и правопис на числителните имена / 28
14. Глаголи. Лице и число на глаголите / 30
15. Правопис и употреба на глаголите / 32
16. Сегашно време на глаголите / 34
17. Бъдеще време на глаголите / 36
18. Минало време на глаголите / 38
19. Употреба на глаголните времена / 40
20. Да проверим знанията си по български език / 42

ОБЩУВАНЕ И ТЕКСТ

1. Устно и писмено общуване / 46
2. Устен кратък преразказ / 48
3. Устен кратък преразказ на приказка / 50
4. Начини за поправка на текст / 52
5. Писмен отговор на въпрос към художествен текст / 54
6. Устен разказ по картина от художник / 56
7. Писмено съчинение по аналогия / 58
8. Писмено съчинение по две думи / 61

ЗА ЛЮБИТЕЛИТЕ НА РАЗКАЗВАНЕТО И СЪЧИНЯВАНЕТО

- Съчиняване на приказка по две думи / 65
- Писмено съчинение на приказка по аналогия / 66
- Писмен отговор на въпрос към текст от енциклопедия / 70